

Anna Korczyńska, Tomasz Węctawowicz

Nowa aula i nowe lektoria w Uniwersytecie Jagiellońskim

W nowym roku akademickim 2003/2004 Uniwersytet Jagielloński wzbogacił się o trzy sale oddane do użytku po remoncie konserwatorsko-budowlanym. Dwie z nich – *Lectorium Pauli Vladimiri* i *Lectorium Nicolai Copernici* – znajdują się w *Collegium Novum*. Trzecia, to aula w sąsiednim *Collegium Augusta Witkowskiego* (dawnym *Collegium Physicum*) od dwóch lat zwana Aulą ks. prof. Józefa Tischnera.

Remont sal był kolejnym etapem wieloletnich prac konserwatorskich, które prowadzone są w zabytkowych budynkach *Almae Matris* sukcesywnie od r. 1996. Przedtem prowadzono niemal wyłącznie dorywcze remonty instalacyjne i bieżące. Gmachy uniwersyteckie w Krakowie – średniowieczne, nowożytnie i z w. XIX – są unikatowym zespołem zabytkowym, tym cenniejszym, że nie zmieniły swej funkcji przez stulecia.

W 1996 roku ustanowiono w UJ stanowisko Głównego Konserwatora Obiektów Zabytkowych oraz został opracowany na zlecenie Rektora i zatwierdzony przez WSOZ kompleksowy projekt remontu *Collegium Novum*, będącego jednym z najlepszych przykładów architektury neogotyckiej w Polsce. Autorem projektu był arch. Marek Cempla. Wkrótce planami konserwatorskimi objęto kilkanaście zabytkowych budynków.

Ze względu na uroczystości jubileuszowe Setulecia Odnowienia Uniwersytetu w roku 2000 w pierwszej kolejności przeprowadzono prace właśnie w *Collegium Novum* – w Auli, w Sali Senackiej, w gabinetach rektorskich, na korytarzach i klatkach schodowych. Odnowiono też ceglano-kamiennie elewacje. Prace, które wykonała firma ARS LONGA, zostały poprzedzone badaniami architektonicznymi, badaniami na obecność polichromii, a także szeroko zakrojoną kwerendą archiwalną. Pozwoliło to częściowo odtworzyć obraz dawnego *Collegium Novum*, przywrócić koloryt wnętrza, polichromie portali, stolarki, plafonów, a nawet

dawne, łacińskie nazwy pomieszczeń i ich rzymską numerację. Gmach *Collegium Novum* został bowiem zdewastowany po r. 1939 a później był degradowany przez niewłaściwą eksploatację.

W lipcu b.r. został zakończony kolejny etap prac we wspomnianych salach wykładowych noszących imiona Mikołaja Kopernika i Pawła Włodka. Pierwsza będzie pełnić funkcje sali posiedzeń rad wydziałów, w drugiej utrzymano funkcję dotychczasową.

Tak samo jak w wypadku Auli *Collegium Novum*, największym problemem było pogodzenie nowoczesnej infrastruktury i współczesnych norm obowiązujących w salach wykładowych z historycznym charakterem obiektu. Wielobranżowy projekt budowlany i aranżacje wnętrz wykonała firma CEMPLA i PARTNERZY, przy konsultacji i nadzorze konserwatorów zabytków UJ. Sale zostały „uzbrojone” w instalacje umożliwiające komfortowe i nowoczesne ich użytkowanie, a więc mechaniczną wentylację, klimatyzację i elektroniczny sprzęt audiowizualny. Przed przystąpieniem do prac przebadano ściany a zwłaszcza okolice fasady i sufit na obecność polichromii. Znaleziono fragmenty patronowych malowideł z końca XIX wieku zabezpieczono konserwatorsko i skopowano.

Malowidła zostały odtworzone *in situ*, a tam gdzie nie było to możliwe, zrekonstruowano je w nieco zmienionym układzie.

Z pietyzmem odniesiono się do stolarki okiennej i drzwiowej. Zbyt zniszczone zewnętrzne ramiaki okien zastąpiono nowymi z szybami zespolonymi, lecz wiernie powtarzającymi formę oryginału. Skrzynkę okna i wewnętrzne ramiaki poddano renowacji, pozostawiając oryginalne szyby z lanego szkła i mosiężne klameczki z sztyldzikami.

Stolarka drzwiowa i okienna została pokryta mazerunkiem o rysunku charakterystycznym dla schyłku wieku XIX, zgodnie zresztą z zachowanymi

Uniwersytet Jagielloński, *Collegium Novum*, *Lectorium Nicolai Copernici*, widok od strony katedry (fot. T. Węclawowicz)

Uniwersytet Jagielloński, *Collegium Augusta Witkowskiego*, aula ks. prof. Józefa Tischnera, widok ku galerii. (fot. T. Węclawowicz)

mi pozostałościami. W salach zaproponowano oświetlenie tradycyjne w postaci stylowych żyrandoli i kinkietów.

Niestety okazało się, że takie światło byłoby zbyt słabe przy obecnie obowiązujących normach. Wobec tego wzmocniono je wprowadzając przy uskoku podwieszanego sufitu ciąg świetlówek w postaci niewielkiego półwałka, którego obecność starano się usprawiedliwić umieszczając w jego pobliżu profil o podobnej formie.

Lectorium Nicolai Copernici pozostało salą wykładową mieszczącą ok. 150 osób. Zatem stosownie do swej funkcji posiada sucho-ścieralne tablice i elektronicznie sterowany ekran. Zakomponowano je w nastawie z ciemnego dębu, ustawionej na podium. Stoi na nim nowo zaprojektowana, stylizowana, katedra, również z ciemnego dębu, kryjąca we wnętrzu elektroniczne urządzenia audiowizualne. Ściany do wysokości ok. 110 cm pokrywa płycinowa dębowa boazeria.

Stylowy i historyczny charakter sali osiągnięto przywracając ścianom ich pierwotny szaroperłowy kolor odcięty przy fascie kombinacją wiśniowych pasków i fryzem z delikatnej wici roślinnej w kolorze błękitu pruskiego. Na suficie zostały wymalowane 4 rozety o rysunku charakterystycznym dla schyłku XIX wieku. Są to kompozycje przeniesione z innej uniwersyteckiej sali, gdyż w tej pierwotny sufit został bezpowrotnie zniszczony w czasie dawniejszych remontów. Całość stylowego wnętrza dopełniają 4 żyrandole i 10 kinkietów oraz mosiężne, patynowane karnisze z aksamitnymi portierami. W oknach założono brązowe rolety. Umebłowanie stanowią współczesne wyściełane krzesła ze składanymi blatami dostosowane kolorystycznie do ciemnej stolarki drzwi, okien, boazerii, tablicy a kolor tapicerki jest dostosowany do kolorów polichromii ścian.

Lectorium Pauli Vladimiri z racji nowej funkcji nadano charakter reprezentacyjny. Przywrócono pierwotny kolorystyczny, a w ich zwieńczeniu zrekonstruowano fryz i rozetę otaczającą wieloramienny neogotycki żyrandol. Podłogę ułożono z taflowego, dębowego parkietu z ciemną rozetą pośrodku. Przy podłodze wzdłuż ścian poprowadzono wysoki dębowy, profilowany cokół, kryjący część instalacji niskoprądowych. Współgra on z mazerowaną stolarką drzwi i okien a także z dębowymi neogotyckimi szafami, którym zabiegi konserwatorskie przywróciły dawną świetność. Ściany sali zdobią dwa gobeliny z w. XVII i XVIII ze scenami mitologicznymi i duży olejny obraz z pocz. w. XIX przedstawiający scenę z dziejów Uniwersytetu w czasach Rzeczypospolitej Krakowskiej. Trzy okna przysłaniają szyfonowe firanki i aksamitne drapowane zasłony w odcieniu głębokiej czerwieni.

Umebłowanie, poza neogotycką szafą, jest współczesne. Stanowią je proste stoły i tapicerowane krzesła o prostej, lekko stylizowanej formie. Ważną rolę odgrywało trafne zestawienie kolorystyczne tkanin i mebli i stolarki okien i drzwi znajdujących się w sali.

Trzecią oddawaną po remoncie budowlano-konserwatorskim, jest dawna amfiteatralna sala wykładowa w *Collegium Augusta Witkowskiego*, nazwana w roku 2001 aulą ks. prof. Józefa Tischnera. Gmach ten dawnego *Collegium Physicum* został wzniesiony według projektu Gabriela Niewiadomskiego na początku wieku XX w stylu neogotyckim, lecz sama aula wykończona została najpóźniej, ok. r. 1910, toteż jej wyposażenie nosi już cechy modernistyczne, widoczne w zgeometryzowanej ornamentyce płycinowej boazerii, obramień drzwiowych i okiennych. Sala ma wysokość dwóch kondygnacji. Od południa i północy oświetlają ją ogromne trójdzielne okna. W części północnej na poziomie ostatniego rzędu siedzisk znajduje się galeria przysłonięta ostrołukowymi arkadami – pozostałość neogotyckiego projektu architektonicznego.

We wnętrzu sali, do czasu remontu, zachowała się pierwotna nitowana metalowa konstrukcja podtrzymująca amfiteatralne siedziska z pulpitemi. Właśnie ta konstrukcja stanowiła największy problem remontu konserwatorskiego.

Pierwotnie, pomimo że nie zapewniała siedziskom współczesnych norm komfortu, planowano ją zachować. Po demontażu części stolarki okazało się, że nie spełnia także norm wytrzymałościowych i była już wcześniej, zapewne w latach międzywojennych, prowizorycznie wzmocniana. Wykonano zatem nową konstrukcję stalową o zmniejszonym kącie nachylenia widowni i powiększonej odległości między rzędami. Jednakże odtworzono dawną stolarkę widowni z czworobocznymi płycinami powtarzającymi płycinę boazerii. Autorem projektu koncepcyjnego wnętrza był arch. Marek Błażucki, natomiast projekt realizacyjny wykonał arch. Jerzy Lasoń z zespołem. Zastosowano uchylne tapicerowane siedzenia z tapicerowanymi oparciami wkomponowanymi w drewniane ścianki. Do pierwotnych wąskich stałych blatów dołączono na zawiasach pulpity składające się na ich wierzch. Dzięki temu nie zajmują one przestrzeni między rzędami, zwiększając komfort słuchaczy. Do sali wprowadzono współczesny sprzęt audiowizualny.

Projekt kolorystyki sali ułatwiła opracowana kilka lat wcześniej dokumentacja historyczno-konserwatorska autorstwa Joanny Hiżyckiej i Stanisława Sławińskiego poprzedzona odkrywkami pierwotnych warstw malarskich. Dzięki temu sala odzyskała dawny, stylowy kolorystyczny: jasne ściany w kolorze ugru i beżu oraz szarozielonkawie siedziska z

czarnymi blatami. Oświetlenie rozwiązano wprowadzając wieloramienne mosiężne żyrandole oraz dwuramienne kinkiety wykonane na zamówienie przez krakowską firmę ALADYN według dawnego projektu Wojciecha Jastrzębowskiego z lat dwudziestych minionego stulecia.

Nad całością prac projektowych i wykonawczych sprawowali nadzór konserwatorzy zabytków UJ.

Uniwersytet Jagielloński, Collegium Novum, Lectorium Nicolai Copernici, widok na podium z tablicami (fot. T. Węclawowicz)

Uniwersytet Jagielloński, Collegium Novum, Lectorium Pauli Vladimiri, widok wnętrza. (fot. T. Węclawowicz)

Uniwersytet Jagielloński, Collegium Novum, Lectorium Pauli Vladimiri, widok wnętrza. (fot. T. Węclawowicz)

Uniwersytet Jagielloński, Collegium Novum, Lectorium Nicolai Copernici, fragment wnętrza ze zbliżeniem na polichromie plafonu. (fot. T. Węclawowicz)